

Стріжкова Алла Володимирівна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*

ORCID 0000-0002-4477-7941

Лазаренко Максим Ігорович

*студент кафедри міжнародної економіки
та світового господарства,*

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ІНОЗЕМНІ КОМПАНІЇ НА УКРАЇНСЬКОМУ РИНКУ

Наукова робота присвячена дослідженню поняття і ключових рис та функцій транснаціональних компаній. Автори проаналізували існуючі підходи до оцінки ТНК, ринки, на яких вони працюють і найбільші ТНК в Україні, сучасні причини виходу бізнесу ТНК з України та перспективи повернення в сучасних умовах діяльності ТНК.

Ключові слова: іноземні компанії, транснаціональні корпорації, інвестиційний клімат.

Strizhkova Alla

*PhD, Senior Researcher of Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*

ORCID 0000-0002-4477-7941

Lazarenko Maxym

*student of the Department of International Economics and World
Economy of V. N. Karazin Kharkiv National University*

FOREIGN COMPANIES IN THE UKRAINIAN MARKET

Scientific work is devoted to the study of the concept and key features and functions of multinational companies. The authors analyzed existing approaches to assessing TNCs, the markets in which they operate, and the largest TNCs in Ukraine, current reasons for TNCs' exit from Ukraine, and prospects for their return to current conditions.

Keywords: foreign companies, transnational corporations, investment climate.

Однією з форм міжнародного бізнесу, що на сучасному етапі відіграє важливу роль у формуванні стратегії розвитку економічної системи України, є транснаціональні корпорації, а транснаціоналізація є ключовою характеристикою сучасних економічних відносин. На сьогодні для України транснаціоналізація підприємств може стати економічним механізмом, що визначить нові пріоритети у суспільному відтворенні, цілі зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі держави в міжнародному поділі праці.

Саме ТНК – ключовий структурний елемент економіки більшості держав, провідна сила їх розвитку і підвищення ефективності. Глобальні тенденції інтернаціоналізації виробництва й капіталу, приватизації стратегічних союзів та лібералізації зовнішньої торгівлі поставили ТНК у центрі світового економічного розвитку. З огляду на це, на сьогоднішній день, питання впливу ТНК на економічну систему України є важливим і актуальним [1, с. 31-34].

Транснаціональна корпорація (ТНК) – велика фірма, котра володіє зарубіжними активами та суттєво впливає на певну сферу економіки (або декілька сфер) у міжнародному масштабі. В англійській літературі з міжнародної економіки для визначення міжнародних бізнес-організацій часто використовують терміни «багатонаціональна фірма» (multinational firms – MNF) або «багатонаціональна корпорація» (multinational corporation – MNC), котрі використовуються як синоніми [2].

Транснаціональні корпорації – це підприємства, які володіють виробничими активами чи контролюють їх в декількох країнах. Зазвичай контроль здійснюється через прямі іноземні інвестиції, окрім

цього можлива участь ТНК у зарубіжному виробництві шляхом кооперації з іноземною фірмою [3, с. 304]. За визначенням ООН, «транснаціональні корпорації – це підприємства, які володіють, або керують виробництвом товарів або послуг за межами держави, в котрій вони базуються» [4, с. 31].

Ще одним визначенням ТНК виступає наступне: ТНК – це мережа взаємопов'язаних підприємств, які походять з однієї країни і мають складові частини та філії в інших країнах. ТНК володіють або контролюють комплекси виробництва та/або обслуговування, що знаходяться за межами країни базування. На відміну від звичайної корпорації, яка функціонує на світових ринках, ТНК переносить за кордон не товар, а сам процес вкладання капіталу, поєднуючи його із закордонною робочою силою в межах міжнародного виробництва [5, с. 35-41].

В Україні найбільшими ТНК, які вклали значні фінансові ресурси, є Pepsi Cola з обсягом інвестиційних коштів – 250 млн. дол., «Київстар GSM» - 240 млн. дол., Coca-Cola- 230 млн. дол. та ін. Лідуючі позиції у 2019 р. займають такі корпорації, як McDonald's, Nestle SA., British American Tobacco та ін.[6].

Важливим виступає з'ясування наслідків розширення діяльності ТНК на українському ринку та виділення основних напрямів розвитку власних ТНК. На особливу увагу заслуговують питання економічної безпеки, під якою розуміють стан національної економіки, що забезпечує задоволення життєво важливих потреб країни в матеріальних благах незалежно від виникнення у світовій економічній системі або всередині країни форс-мажорних обставин соціально-політичного, економічного або екологічного характеру. Також саме ТНК під силу проводити такі науково-дослідні роботи, фінансувати розробки науково-технічного прогресу, а оскільки наукоємні технології є визначальним вектором розвитку економіки в XXI ст., то і держава відповідно має створювати за допомогою як правових, так і економічних механізмів умови для захисту та гнучкої інтеграції національної економіки в сучасну інноваційну економіку світу [7, с. 77].

Іноземні ТНК готові здійснювати свою діяльність в Україні, але на заваді їм стають такі фактори, як: недоліки системи регулювання,

відсутність в Україні сталої стратегії та відповідного національного плану дій, недосконалість національного права, відсутність стабільності в економічній та політичній ситуації, критичний рівень корупції в усіх сферах господарської діяльності і нездатність судової системи функціонувати належним чином, критична ситуація з незалежністю судової системи, низький рівень платоспроможності українських споживачів, забюрократизованість і складність податкової системи. За індексом сприятливості податкової системи, що розраховується з урахуванням трьох показників (кількість платежів, час, необхідний для сплати податків та загальний розмір податків) Україна посідає 181 місце серед 183 країн [8, с. 55-60].

На сьогодні економіка України має багато невирішених питань, серед яких: дефіцит бюджету та борги, збройний конфлікт на Сході країни, спад промислового виробництва, банківська криза, яскраво виражена інфляція тощо. З цієї причини починаючи з 2014 року спостерігалось стрімке скорочення кількості ТНК на ринках України, при чому не тільки іноземних, а й вітчизняних. Відбувається зменшення об'єму ПІІ, кількості філій і дочірніх підприємств, особливо на сході України, де наразі триває збройне протистояння. На жаль, до того часу, поки воєнно-політична і економічна ситуація в Україні не врегулюється, прогнозується подальший спад активності ТНК і зменшення обсягу ПІІ в економіку України.

Можна сказати, що ТНК на сьогоднішньому етапі розвитку світового господарства відіграють важливу роль. Оскільки вони мають вплив на економіки приймаючих країн, стимулюють науково-технічний процес, інтернаціоналізацію господарства, відкривають доступ до фінансових ресурсів ТНК, інтеграцію у світові економічні процеси, доступ до зовнішніх ринків. Українським підприємствам слід вступати у співпрацю з іноземними ТНК не в якості джерела дешевих сировинних ресурсів або відсталого технологічного приросту, а використовувати переваги залучення іноземних інвестицій, які варто вкладати у розвиток технологічних ліній, проведення НДДКР, розробок, маркетингу підприємств тощо. А допомогти налагодженню здорового інвестиційного клімату здатне ефективне нормативно-правове регулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федоренко В.Г. Транснаціональні корпорації як системоутворюючий фактор розвитку національних економік. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 7. С. 31-34.
2. Транснациональная корпорация, ТНК: за дан. универсальной научно - популярной энциклопедии под. ред. Добровольского А. В. Энциклопедия Кругосвет. 2013. URL: https://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/ekonomika_i_pravo/TRANSNATSIONALNAYA_KORPORATSIYA_TNK.html.
3. Рокоча В. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. Київ: Таксон, 2001. 304 с.
4. The influence of TNCs on the economies of developing countries. International business. NewYork: Dryden Press, 2005. 31 p.
5. Сорока І. Б. Транснаціональні корпорації та їх роль у процесі активізації міжнародної інтеграції. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 9. С. 35-41.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Погрібний Д. І. Особливості правового забезпечення діяльності транснаціональних корпорацій. *Право та інновації*. 2015. № 1 (9). С. 75 – 79.
8. Кочетков В. М. Розвиток українських ТНК як фактор росту економіки країни. *Ефективна економіка*. 2013. № 10. С. 55-60.

REFERENCES

1. Fedorenko, V.H. (2009). Transnatsionalni korporatsii yak systemoutvoriuichi faktor rozvytku natsionalnykh ekonomik. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investment: practice and experience*, 7, 31-34 [In Ukrainian].
2. Transnatsionalnaya korporatsiya. TNK: za dan. universalnoy nauchno - populyarnoy entsiklopedii. (2013). A. V. Dobrovolskogo (Ed.). Entsiklopediya Krugosvet. URL: https://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/ekonomika_i_pravo/TRANSNATSIONALNAYA_KORPORATSIYA_TNK.html [In Russian].
3. Rokocha, V. (2001). Transnatsionalni korporatsii: navchalnyi posibnyk. V.Rokocha, O.Plotnikov, B.Novytskyi. Kyiv: Takson [In Ukrainian].
4. The influence of TNCs on the economies of developing countries. International business. NewYork: Dryden Press, 2005. 31 p. [In English].
5. Soroka, I.B. (2009). Transnatsionalni korporatsii ta yikh rol u protsesi aktyvizatsii mizhnarodnoi intehratsii. *Aktualni problemy ekonomiky - Current problems of the economy*, 9, 35-41 [In Ukrainian].

6. Ofitsiinyi sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].

7. Pohribnyi, D.I. (2015). Osoblyvosti pravovoho zabezpechennia diialnosti transnatsionalnykh korporatsii. *Pravo ta innovatsii - Law and Innovation*, 1 (9), 75 – 79 [In Ukrainian].

8. Kochetkov, V. M. (2013). Rozvytok ukraïnskykh TNK yak faktor rostu ekonomiky krainy. *Efektivna ekonomika – An efficient economy*, 10, 55-60 [In Ukrainian].